ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН **ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ**

Янгиқўрғон шахарчаси

2024 йил 26 март

Янгикўрғон туманлараро иктисодий суди, судья Ж.С.Мусабоев раислигида, судья ёрдамчиси Ш.Халиловнинг суд мажлиси котиблигида, "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамиятининг жавобгар "Shukrona Yer Hosili" фермер хўжалиги хисобидан 16 011 000 сўм асосий карз, 3 029 000 сўм жарима ундириш тўгрисидаги даъво аризаси бўйича кўзғатилган иктисодий ишни даъвогар вакили М.Саттаров (ишончнома асосида), жавобгар вакили Р.Хамдамова (хисобчи, маълумотнома аосида) иштирокида суднинг ўз биносида очик суд мажлисида кўриб чикиб, куйидагиларни

АНИКЛАДИ:

"Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) судга даъво аризаси такдим этиб, жавобгар "Shukrona Yer Hosili" фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) дан 16 011 000 сўм асосий қарз, 3 029 000 сўм жарима ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили даъвони қўллаб-қувватлаб, уни қаноатлантириб беришни сўради.

Жавобгар вакили суд мажлисида даъвога эътирозлари йўклигини, факатгина жаримани камайтириб беришни сўраган.

Суд даъвогар ва жавобгар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги ва кушимча такдим килинган хужжатларни урганиб чикиб, куйидаги асосларга кура, даъвони аризасини каноатлантиришни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик кодекси (бундан буён матнда ФК юритилади)нинг 437-моддасига кўра, махсулот етказиб шартномасига мувофик тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган махсулот етказиб берувчи-сотувчи шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сасотиб оладиган товарларни сотиб олувчига фаолиятида фойдаланиш учун тадбиркорлик ёки шахсий, мақсадларда, рўзғорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг хақини тўлаш мажбуриятини олади.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, бошоқли дон харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси имзоланган. Шартнома шартларига кўра даъвогар жавобгарга бошоқли дон етиштириш учун уруғлик дон билан таъминлаш,

етиштирилган маҳсулотни қабул қилиб олиш ва хақини тўлаш мажбуриятини олган, жавобгар эса етиштирилган маҳсулотни даъвогарга топшириш мажбуриятини олган.

Шунингдек, тарафлар ўртасида тузилган шартномага кўра жавобгар даъвогардан йил мобайнида бўнак сифатида олинган барча уруғлик, материаллар, эҳтиёт қисмлар, кўрсатилган хизматлар ва бажарилган ишлар, шунингдек олинган аванс маблағларни, банк кредити учун ҳисобланган фоизларни тўлаб бериши белгиланган.

Шартнома шартлари даъвогар томонидан бажарилган бўлиб, жавобгар бошоқли дон махсулотларини етиштириш ва йиғиштириб олиши учун зарур махсулотлар билан таъминланган бўлсада, жавобгар олинган махсулот (уруғлик) ҳақини тўлаб бермаслиги натижасида 16 011 000 сўм қарздорлик юзага келган.

Даъвогар томонидан қарздорликни тўлаб бериш юзасидан жавобгарга юборилган талабномалар жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Қарздорлик даъвогар вакилининг суд мажлисида берган тушунтиришлари, ҳисобварақ-фактуралар нусхалари ва ишдаги бошқа ҳужжатлар билан ўз исботини топади.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конунчилик талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 333-моддасининг биринчи қисмига мувофиқ, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонунчиликда ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради

Ушбу ҳолатда, даъвогарнинг асосий қарз ундириш талаби асосли бўлиб, уни қаноатлантириш лозим бўлади.

Шунингдек, шартноманинг 4.1-бандига кўра, шартномада белгиланган микдорда ва ассортиментда, турлар бўйича муддатларда махсулот топширишдан асоссиз бош тортиганлиги учун жавобгар даъвогарга топширилмаган махсулот кийматининг 30 фоизи микдорида жарима тўлашлигидан келиб чикиб, даъвогар томонидан 3 029 000 сўм жарима хисобланиб, жавобгардан ундириб бериш сўралган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июнь кунги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўгрисидаги фукаролик конун масалалари хужжатларини қўллашнинг айрим хақида"ги 163-сонли қарорининг 2-бандида, шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул килинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш усулларидан бири хисобланади. Судлар неустойкани ундириш тўгрисидаги даъволарни хал килишда неустойка хисобланганлиги, талабларига мувофик микдорининг қонун унинг асослилиги, мажбурият бузилиши оқибатларига мутаносиблиги каби ҳолатларни ҳар томонлама ва чуқур муҳокама қилиб, талаб қилинган неустойканинг адолатли микдорини белгилашлари шартлиги ҳақида тушунтириш берилган.

ФКнинг 326-моддаси иккинчи қисми мазмунига кўра, суд қарздор ва кредиторнинг манфаатларини хисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш хукукига эга.

Юқоридаги қонун нормаларидан келиб чиқиб, даъвогар ва жавобгарнинг манфаатларини кўзлаб, жавобгарнинг молиявий холатидан келиб чиқиб, суд даъво аризасида ундириш сўралган жариманинг 400 000 сўмини ундиришни, унинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни лозим топди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий прцессуал кодекси 118-моддаси биринчи қисмига асосан, суд харажатлари ишда иштирок қилувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Қайд этиб ўтилган қонун нормаси талабидан келиб чиқиб суд, жавобгардан бюджетга 380 800 сўм давлат божи, даъвогар фойдасига 34 000 сўм почта харажати ундиришни лозим топди.

Баён этилганларга кўра ҳамда Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 112, 118, 170, 176-179- моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛАДИ:

Даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар "Namangan Paxta Teks" масъулияти чекланган жамияти фойдасига жавобгар "Shukrona Yer Hosili" фермер хўжалигидан 16 011 000 сўм асосий қарз, 400 000 сўм жарима, тўланган 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар "Shukrona Yer Hosili" фермер хўжалиги хисобидан бюджетга 380 800 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргандан сўнг ижро варақаси берилсин. Мазкур ҳал қилув қарори устидан бир ойлик муддатда апелляция тартибида, кучга киргандан сўнг олти ой ичида кассация тартибида Наманган вилоят судининг иктисодий судлов ҳайъатига шикоят қилиш (протест келтириш) мумкин.

Раислик килувчи

Ж.С.Мусабоев